

הבנת פסקה - תרגול

1. במהלך דיון שנערך בקונגרס האמריקני בנושא בעיית השמנת היתר, הטילו חלק מהדוברים את האשמה על רשתות המזון המהיר. הסנטור פיליבסטר הגיב לטענות בדברים הבאים: "פוליטיקאים רבים, הקוראים להחמרת ההגבלים על רשתות המזון המהיר בשעה זו של משבר כלכלי, נוהים בקלות יתר אחר תכתיבי התקשורת וחוטאים בפופוליזם. טרם כך, יש לבחון כיצד מקנים בתי-הספר שלנו הרגלי אכילה נכונים לדור הצעיר. צעדים כגון עידוד תכניות לפעילות גופנית והקלת מכסי הייבוא על פירות וירקות ישרתו את טובת הציבור יותר מאשר התקפות מבית נגד עסקים אמריקניים".

איזו מהטענות הבאות תואמת את עמדותיו של הסנטור פיליבסטר?

- (1) הפוליטיקאים אשר תוקפים את רשתות המזון נוהגים בחוסר אחריות
- (2) יש להחליש את רשתות המזון המהיר בעזרת חינוך לתזונה נכונה בקרב האמריקנים
- (3) כלי התקשורת נמצאים בניגוד עניינים כלכלי עם רשתות המזון המהיר
- (4) אין בכוחה של פעילות גופנית לאזן את הנזק שנגרם לציבור מצריכת מזון מהיר

2. מאובן הוא כל שריד של בעלי חיים (או שרידים של פעילות של בעלי חיים) או צמחים קדומים שהשתמרו באופן טבעי.

איזה מהבאים אינו עשוי להיחשב כמאובן על פי הפסקה?

- (1) מחילתו של נחש שנשתמרה מתקופה קדומה
- (2) עצמותיו של דג שנטבעו באבן
- (3) יתוש שנכלא בתוך שרף עצי שהתקשה והפך לענבר
- (4) גוש זהב שנשמר בסלע קדום

3. משמעות המילה "אמצאה" היא - דבר מה חדש שאדם הוגה, שלא התקיים לפני שנהגה על ידי אותו האדם. על פי רוב, אמצאות הן מכוונות, חומרים, שיטות, רעיונות וכדומה. אדם הממציא אמצאה ורושם עליה פטנט אצל רשם הפטנטים, מקבל רשיון בלעדי להשתמש באמצאה לתקופה של עשרים שנים. יחד עם זאת, בסעיף 117 בחוק הפטנטים נקבע כי אם שוכנע הרשם כי בעל פטנט מנצל לרעה את המונופול שיש לו, רשאי הוא לתת למי שהגיש לו בקשה על כך רשיון לנצל את האמצאה נושאת הפטנט. ניצול לרעה עבור סעיף זה מוגדר כהימנעות מהספקת מלוא הביקוש למוצר בתנאים סבירים והוגנים לטובת הכלל.

מה מהבאים משתמע מהאמור לעיל?

- (1) לממציא אמצאה יש אחריות לאפשר לציבור לרכוש אותה או להשתמש בה
- (2) בעל הפטנט יכול לבחור לגנוז את אמצאתו וכך למנוע מהציבור להשתמש בה
- (3) אם בעל הפטנט יקפיד על הספקה הוגנת, רשיון הבלעדיות שלו יוארך לשנים נוספות
- (4) אם ממציא האמצאה ינצל לרעה את המונופול שיש לו, רשם הפטנטים ייתן לגורם אחר רשיון בלעדיות ל-20 שנים

4.

בדורות האחרונים חלה עלייה חדה בשיעור הגירושין. בישראל הוא עומד על שליש, ובארצות הברית הוא מתקרב למחצית. ההסבר לכך נעוץ דווקא באידיאולוגיה הרומנטית העומדת כיום מאחורי הנישואין. למעשה, ככל שהאמונה ברומנטיקה גבוהה יותר, צפויה השחיקה בנישואין להיות רבה יותר. זאת משום שהתחושות הרומנטיות מאכזבות ואינן נותרות לאורך זמן באותה עוצמה.

המילה 'דווקא' מעידה על כך שהכותב -

- (1) סבר בתחילה כי האידיאולוגיה הרומנטית משפיעה לרעה על יציבותם של חיי הנישואין
- (2) סבר בתחילה ששיעורי הגירושין הגבוהים מעידים על התחזקות האידיאולוגיה הרומנטית
- (3) סבר בתחילה כי האידיאולוגיה הרומנטית מובילה להתחזקות חיי הנישואין
- (4) סבר בתחילה כי ההסבר לשיעורי הגירושין הגבוהים הוא ביולוגי

5.

ככל שגוברת שכיחותם של פשעים אלימים במדינות רבות ברחבי העולם, כך גדל גם הצורך להבין מה גורם להתנהגות עבריינית. אלה החוקרים את התחום, מאמינים כי הבנה כזאת עשויה לספק את הבסיס למציאת שיטות יעילות למניעת פשעים בעתיד.

הקטע לעיל מסביר מדוע -

- (1) פשעים אלימים הפכו יותר נפוצים במדינות רבות
- (2) חוקרים יודעים מעט מאוד על הגורמים שמביאים את האדם לביצוע פשעים
- (3) זה חיוני ללמוד ולהבין מה הגורמים להתנהגות פושעת
- (4) שיטות יעילות למניעת פשעים עדיין לא פותחו

6.

ברוס מייט, מומחה ללוייתנים, קורא להנהגת יוזמות נועזות להגנה על לוייתנים שנשקף להם איום, אך הוא אומר גם שרוב הביולוגים לא היו מודאגים בעניין הציד המסחרי של המינים המשגשגים האחרים אילו נקבעו מכסות ציד ברמה שתאפשר לשמור על האוכלוסיות. "אוכלוסיות שבריאותן תקינה יכולות להתמודד עם ציד בהיקף סביר", אמר מייט. "ההחלטה על כך היא סוגיה מוסרית".

לפי דברי מייט, הטלת מכסות ציד _____ משום ש_____.

- (1) על מינים משגשגים הייתה מדאיגה ביולוגים רבים / הם עלולים להיות בסכנת הכחדה
- (2) היא פתרון שיש להחיל על לוייתנים בסכנת הכחדה / אוכלוסיות בריאות מסוגלות להתמודד עם ציד לא מפקח
- (3) היא אפשרית במקרה של מינים משגשגים / אוכלוסיות בריאות מסוגלות להתמודד עם רמת ציד מסוימת
- (4) היא החלטה בלתי מוסרית / למיני לוייתנים מסוימים נשקף איום

7.

בכתבה שפורסמה באתר "דה-מרקר" בנושא תזונה בריאה, ציין פרופסור צירניחובסקי כי בישראל קיים פרדוקס מקומם: אף שהתזונה הים תיכונית לרוב זולה יותר מזו המעובדת, רואים יותר מקרים של תחלואה והשמנה בקרב אוכלוסיות ממעמדות סוציאקונומיים נמוכים. הסיבה לכך היא חוסר מודעות לתזונה בריאה והשתלטות המזון המעובד על המדפים בסופרמרקט, וכן על שטחי הפרסום.

על פי המשתמע מן הפסקה שלעיל, מהו הפרדוקס עליו מדבר פרופסור צירניחובסקי?

- (1) שהעניים אוכלים מזון פחות בריא אף על פי שהוא יקר יותר
- (2) שהמזון הבריא יקר יותר מהמזון המעובד
- (3) שהמזון המעובד פחות בריא אף שהוא מפורסם יותר
- (4) שהשכבות החלשות אינן מודעות לתזונה בריאה

8.

רבים ממאמצייהן של מדינות מתפתחות להעלות את רמת חיי תושביהן, משקפים הבנה לא מספקת של הדרך בה הצליחו מדינות המערב לשגשג, ולהגיע לשפע בו הן מצויות כיום.

על פי הנאמר בקטע, כיצד יוכלו מדינות מתפתחות להעלות את רמת חיי תושביהן?

- (1) לדרוש סיוע הומניטרי ממדינות מפותחות
- (2) להרחיב את המאמצים ולמקד את משאבי המדינה במטרה זו
- (3) ללמוד ממדינות המערב כיצד להשיג הצלחה כלכלית
- (4) להבין כי שפע ושגשוג מוגדרים אחרת במערב מאשר במדינות מתפתחות

9.

מקס גלקמן היה אנתרופולוג חברתי אשר פעל רבות כנגד הקולוניאליזם. הוא עסק וניסה לפתור סכסוכים חברתיים, פעל כנגד גזענות, אורבניות ולמען מהגרי עבודה. גלקמן שילב את האסכולה הבריטית של הסטרוקטורליזם-פונקציונליזם עם הדגש המרקסיסטי על אי-שוויון ודיכוי, ביוצרו ביקורת על הקולוניאליזם שאותה פיתח מתוך האסכולה הסטרוקטורליסטית.

על פי הקטע, מה נכון בהכרח בנוגע למקס גלמן?

- (1) הוא פעל לשמירה על זכויות המיעוטים
- (2) הוא האמין באי שוויון ודיכוי
- (3) הוא האמין בקולוניאליזם
- (4) הוא המציא את האסכולה הסטרוקטורליסטית

10.

אבקת פלאש, היא תערובת של מספר חומרים שניצתים במהירות ויוצרים אור חזק ומכאן שמה. רוב אבקות הפלאש מורכבות משני חומרים עיקריים: דלק, שהוא החומר שנשרף ושבעירתו היא שנותנת את האור (ככל שהבערה מהירה יותר, כך גוברת עוצמת האור), ומחמצן, שהוא חומר שבטמפרטורה מסוימת מתפרק ומשחרר חמצן רב לאוויר. כאשר מציתים את התערובת משתחרר חמצן רב, והדלק, שבתנאים רגילים היה נשרף לאט, בוער במהירות גבוהה.

על פי הקטע, איזו מהטענות הבאות נכונה בהכרח?

- (1) אבקת פלאש מורכבות משני חומרים
- (2) המחמצן המוסף לתערובת מגביר את עוצמת האור שנוצר כתוצאה מבערת הדלק
- (3) משך התהליך תלוי אך ורק בסוג הדלק, ולא בסוג המחמצן
- (4) משך התהליך תלוי אך ורק בסוג המחמצן, ולא בסוג הדלק

11.

"יש מידות בספרים כמו בני אדם. יש ספר שבגודלו ובהיקפו הוא מפיל עליך פחד וחרדה, הוא מעיק ומכביד על רוחך. ולעומתו יש ספר, שלמרות היותו רב-מידות וגדול-היקף, הוא מחייך אליך ומחזק את רוחך כענק טוב לב, המוכן לבוא לעזרתך תמיד. כזאת היא הקונקורדנציה בכל מה שנוגע לבקיאיות, לזיכרון ולדיוק במקרא כצורתו וכלשונו. שוב אין אתה חרד למיעוט זיכרוןך במקרא, כשאתה יודע כי ספר גדול זה, הנאמן והמדויק במידה שאין לעת עתה למעלה ממנו, עומד לשירותך, מוכן להגיש לך עזרה יעילה, להצילך מטעות, לחלצך מספק וממבוכה". (שלמה שפאן)

על פי הנאמר בטקסט, מה אינו נכון לומר על הקונקורדנציה?

- (1) הקונקורדנציה היא ספר גדול הן פיזית והן בהיקף החומר שהיא מקיפה
- (2) הקונקורדנציה היא ספר העוסק במקרא
- (3) הקורא בקונקורדנציה זקוק לידיד מסור שינסוך בלבו בטחון ובנפשו שקט
- (4) הקונקורדנציה, לעת עתה, היא הטובה והנעלה ביותר בתחומה

12.

בעיה מרכזית המתסכלת את המדענים החוקרים את מספר המינים הנמצאים בסכנת הכחדה היא שהם אינם מודעים לכל המגוון הביולוגי בכדור הארץ. יש פער עצום בין מספר המינים הממוינים על ידי המדע - פחות מ-2 מיליונים - לבין ההערכה של מספר כל המינים הקיימים: בין 7 מיליונים ליותר מ-100 מיליון, תלוי מי סופר.

מתוך הפסקה ניתן להסיק כי -

- (1) ידיעת מספר המינים הקיימים תסייע לשקם מינים נכחדים
- (2) אי ידיעת מספר המינים הקיימים מקשה על הערכת מספר המינים הנכחדים
- (3) ידיעת מספר המינים הקיימים תסייע לתהליך אפיונם ומיונם של המינים הידועים
- (4) אי ידיעת מספר המינים הקיימים מקשה לשקם מינים נכחדים

13. בתום עימות בין שני המועמדים לראשות העירייה, עדני וכחן, אמרה אפרת: "רטוריקה היא אמנות השכנוע, בעוד שלוגיקה היא אמנות ההוכחה הרציונלית. לולא הייתי עומדת על הבדל זה, סביר שהייתי נסחפת אחר טקטיקת ההפחדה חסרת השחר של עדני כשם שאני מניחה שרוב המצביעים יעשו. בשונה מהרוב, אין לי ספק כי כהן נימק את טענותיו טוב יותר ועל כן אצביע דווקא עבורו".

מה מהבאים לא משתמע מדבריה של אפרת?

- (1) סביר כי המועמד שעבורו תצביע אפרת יפסיד בבחירות לראשות העירייה
- (2) עדני משתמש ביכולות הרטוריקה שלו טוב מאשר שעושה זאת כהן
- (3) יכולתו של ראש-עירייה לנמק טיעונים באופן לוגי חשובה יותר לאפרת מאשר יכולת השכנוע שלו
- (4) רוב המצביעים סבורים כי רטוריקה חשובה יותר מאמנות ההוכחה הרציונלית

14. בגן-חיות, ליד הכלוב של דביבון הערבות מופיע בשלט הכיתוב הבא:

"בדומה לרוב מיני הדביבונים, דביבון הערבות ניזון בעיקר מפירות יער בכלל, ובפרט מפרי הדודצנית. מזונות אחרים העשירים בסיבים תזונתיים אהובים אף הם על דביבוני הערבות, ביניהם מספר מיני אגוזים ושורשים של שיחים טרופיים".

איזו מהעובדות הבאות אינה מתיישבת עם הכתוב בשלט?

- (1) ישנם מיני דביבונים שלא ניזונים כלל מפרי הדודצנית
- (2) פרי הדודצנית הוא סוג של פרי יער
- (3) שורשים של כל סוגי השיחים אינם עשירים בסיבים תזונתיים
- (4) פירות יער עשירים בסיבים תזונתיים

15. בודהיזם הוא דת ופילוסופיה ומקורו בתת-היבשת ההודית. על פי עקרונות הבודהיזם, הקיום האנושי מוסבר באופן הבא: סבל הוא חלק בלתי נפרד מחיינו כבני אדם. הסיבה לסבל זה היא השתוקקות. השתוקקות לחוויות נעימות, להמצאות בקרבת אנשים אהובים, להצלחה ולהנאה. כאשר ההשתוקקות לא מסופקת נגרם לאדם סבל. על מנת להפסיק את הסבל, על האדם לוותר על ההשתוקקות, להיות חופשי מרצונות ותשוקות ולקבל את המציאות כפי שהיא במקום לנסות לשנות אותה.

יוסף רוצה לשפר את חייו בעזרת עקרונות הבודהיזם. מה מהבאים יסייע לו בכך?

- (1) לתכנן נסיעה לתת-היבשת ההודית
- (2) להקיף עצמו בחברים ולהימנע מבדידות
- (3) להימנע מלגרום סבל לאנשים אותם הוא אוהב
- (4) לוותר על הרצון שלו לפגוש את אחותו שגרה באירופה

16.

כפיר: "אם אלך ללמוד חשבונאות אאלץ להשקיע כבר מהיום שעות רבות בלימודים, אך מנגד לימודים אלו יבטיחו שאמצא בקלות יחסית עבודה בסיום לימודי, ויתרה מזו - אשלם פחות על הלימודים מאשר אם אלמד היסטוריה. אף על פי כן, אינני סבור שהכבוד שמתלווה למקצוע והרצון לרצות את הוריי חשובים יותר מללמוד מקצוע שמידת העניין שלי בו גבוהה".

מה ניתן לומר על סדרי העדיפויות של כפיר?

- (1) ריצוי ההורים חשוב יותר מלימוד מקצוע שיאפשר למצוא עבודה בקלות
- (2) העניין הלימודי במקצוע חשוב יותר מהכבוד שמתלווה למקצוע
- (3) הכבוד שמתלווה למקצוע חשוב יותר ממידת העניין שיש במקצוע
- (4) השקעת שעות רבות ביום בלימודים חשובה יותר מריצוי ההורים

17.

בכל תא בגוף האדם ישנו אברון הנקרא מיטוכונדריון. המיטוכונדריון מכיל חומר תורשתי השונה מהחומר התורשתי שבגרעין התא. ההבדל המהותי מתבטא בדרך ההורשה: בעוד שהחומר התורשתי שבגרעין מגיע בחציו מן האב ובחציו מהאם, הרי שהחומר התורשתי שבמיטוכונדריון עובר בשלמותו מאם לצאצאיה.

למי מבני משפחתו של יואב החומר התורשתי שבמיטוכונדריון שונה מזה של יואב?

- (1) סבתו מצד האם
- (2) סבתו מצד האב
- (3) אח אמו
- (4) אחות אמו

18.

בחיבורו בנושא ביטול הבחינה הפסיכומטרית, כתב אחד התלמידים את הדברים הבאים:

"הבחינה הפסיכומטרית מספקת מדד חיזוי טוב להצלחה באקדמיה ונותנת הזדמנות שנייה לאלו שלא השקיעו בתיכון, אולם פוגעת במועמדים מהשכבות החלשות, וזאת משום שאינם יכולים להרשות לעצמם להרשם לקורסי ההכנה היקרים. כך או כך, כלי מיון נוסף לבחינות הבגרות הוא הכרחי, היות שממוצע הבגרות אינו מספק מדד חיזוי טוב להצלחה באקדמיה."

על פי דברים אלה, מה דעתו של הכותב לגבי הבחינה הפסיכומטרית?

- (1) שהיא עדיפה על בחינות הבגרות ככלי מיון לאקדמיה
- (2) שצריך למצוא במקומה מבחן מיון אחר
- (3) ששילוב ממוצע הבגרות יחד עם הציון הפסיכומטרי מספק מדדי חיזוי טובים לאקדמיה
- (4) שניתן להסתפק בבחינות הבגרות בלבד

19.

ההכנסות מתיירות היו עמוד התווך בכלכלה של איי הבהאמה במשך כמאה שנים; עם זאת, ההכנסות ממסחר אלקטרוני מתגלות כאפשרות בת קיימא להכנסות עתידיות שוות ערך לאלה מתיירות.

איזה מן המשפטים הבאים מביע את משמעות הדברים באופן המדויק ביותר?

- (1) כיום, מסחר אלקטרוני באיי הבהאמה נראה כמועמד שיצליח להתחרות בתיירות, אשר הייתה אבן הפינה בכלכלת המדינה במשך כמאה שנה.
- (2) אף שהתיירות הייתה אחת התורמות העיקריות לכלכלה של איי הבהמה במשך כמאה שנה, מסחר אלקטרוני עקף אותה, והוא עומד להפוך את איי הבהאמה לאומה חשובה בעתיד.
- (3) מכיוון שהכלכלה של איי הבהאמה מתבססת על מסחר אלקטרוני כדי לחזק את ההכנסות מהתיירות, חלק מאמינים כי ביום מן הימים המסחר האלקטרוני יעבור את התיירות כמקור ההכנסה העיקרי.
- (4) החל מלפני מאה שנה, התיירות שלטה בכלכלה של איי הבהאמה, ומאז המצאת האינטרנט היא המשיכה לשגשג כאשר האינטרנט עוזר להגדיל את התיירות במדינה.

20.

ביוגרפיה טובה איננה רק פורשת את סיפור חייו של אדם; אלא, באמצעות סיפורו זה, פורשת את סיפורה של תקופה בתולדות המין האנושי. כמו כן, הכתיבה הביוגרפית, על אף יומרותיה לתאר את מושא הכתיבה כהווייתו, היא בעיקרו של דבר כתיבה פרשנית שבה מבליע הכותב לא מעט מאישיותו שלו.

מה לא נאמר על כתיבה ביוגרפית בקטע זה?

- (1) ביוגרפיה פורשת את סיפור חייו של אדם
- (2) מטרתה המרכזית של הביוגרפיה היא לתאר את סיפורה של תקופה בתולדות המין האנושי
- (3) ביוגרפיה היא יצירה פרשנית בעיקרה
- (4) ביוגרפיה כוללת בתוכה גם את אישיות הכותב

21.

אורלי שאלה את עורך-הדין שלה: "____, האם אז המלצתך אלי תשתנה?" בתגובה ענה עורך-הדין: "אין בכך לשנות את המלצתי. איש עסקים שהפר את פרטיות לקוחותיו אינו שותף עסקי ראוי, בין אם הורשע על כך בפלילים ובין אם לאו. זאת ועוד, מעיון בחומרי החקירה, עולה בי חשש שאין זה בלתי סביר שהפרת פרטיות לקוחותיו אינה חטאו היחיד".

מה מהבאים ישלים את דבריה של אורלי בצורה ההגיונית ביותר?

- (1) אם יתאפשר לך להביט בחומרי החקירה המלאים
- (2) נניח שהשופט ייקבע שהפרת פרטיות הלקוחות לא הייתה עבירה על החוק
- (3) נניח שאיש העסקים יוכיח שלא הפר את פרטיות לקוחותיו
- (4) אם אוכח שכל יתר שותפיי העסקיים הם אנשים ישרים ושומרי חוק

22.

"יש משהו דומה במעמדה של שירת הומירוס בתרבות יוון למעמדו של כתבי הקודש שלנו בתרבות ישראל. כתנ"ך בישראל, כן שימש האפוס אצל היוונים מקור של לימוד ושל חינוך לנוער ולאומה. זה היה "ספר הספרים" או "שיר השירים", שעליו התחנכו דורות לחיי מוסר וגבורה, לחיי אמונה ומעשים טובים, להכרת האדם והעולם. כתורה היהודית, כן ניתן גם הומירוס לפירושים מפירושים שונים, לשיטות ולמידות של דרש ושל רמז וכו', עד כדי התהוות מדרש הומירוס, שבו למדו מן המפורש על הסתום וממנו לקחו לקח להתנהגות הפרט והכלל, ליחסי אדם וחברה". (שלמה שפאן)

איזו מהנקודות הבאות אינה מוצגת בקטע כנקודת דמיון בין שירת הומירוס לכתבי הקודש היהודיים?

- (1) שני הטקסטים זכו לפירושים רבים החוקרים אותם
- (2) שניהם זכו לכינויי כבוד כגון "ספר הספרים" או "שיר השירים" בקרב האומה לה הם שייכים
- (3) שני הטקסטים זכו למעמד של כבוד כמקור של לימוד וחינוך לאומה
- (4) שני הטקסטים חנכו דורות לחיי מוסר וגבורה, אמונה ומעשים טובים

23.

בתיקון לחוק סעיף 29 (ב) לחוק העונשין רשום:
המשתתפים בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה, הם מבצעים בצוותא, ואין נפקה מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם בידי אחד ומקצתם בידי אחר.

באיזה מהמקרים הבאים ייחשבו מבצעי העבירה כמבצעים בצוותא?

- (1) שני אחים שכל אחד מהם פרץ לדירה אחרת באותו לילה.
- (2) שני חברי ילדות שאחד מהם פרץ לסניף הדואר והשני שדד זוג ברחוב צדדי
- (3) שני אנשים שאחד מהם פרץ לכספת בעוד השני שמר על דלת הכניסה
- (4) שני אנשים שאחד מהם פרץ לבנק ביום שישי והשני פרץ לבנק ביום שבת באותו שבוע.

24.

מכיוון שהשיטה הפיאודלית התבססה על חקלאות כענף ייצור מרכזי, כל אחוזה הייתה מסוגלת לקיים את רוב צרכיה, ועל כן הפיאודליזם חילק את החברה למשקים אוטרקיים רבים. הצרכים שלא היו מסופקים ישירות על-ידי האחוזה, סופקו באמצעות העברת משאבים ומאמצים בין אחוזות שונות שבאחריות אותו אדון. כתוצאה מכך שכל יחידה הייתה אוטרקית, לשלטון המרכזי (האצולה הגבוהה) הייתה השפעה צרה יחסית על עיצוב החיים, וניתנה משמעות רבה לשלטון המקומי. בשל כך נחשבת לעתים השיטה הפיאודלית לשיטה בה אין חוק מאורגן אלא מאבק אנארכי.

לפי הנאמר בפסקה, אילו _____, ייתכן ש_____.

- (1) לא נשענה החברה הפיאודלית על חקלאות כענף מרכזי / לשלטון המרכזי הייתה השפעה גבוהה יותר על עיצוב החיים
- (2) הייתה לשלטון המרכזי השפעה גבוהה יותר על עיצוב החיים / הייתה ניתנת משמעות רבה יותר לשלטון המקומי
- (3) לא נשענה החברה הפיאודלית על חקלאות כענף מרכזי ; האחוזות הפיאודליות היו אוטרקיות
- (4) הייתה לשלטון המרכזי השפעה גבוהה יותר על עיצוב החיים / היה ניטש בחברה מאבק אנרכיסטי

25.

אריסטו הגדיר את המושג רטוריקה כ"אמנות החקירה של אמצעי השכנוע" והבחין בין שלושה סוגי טיעונים: טיעונים שמקורם באישיות הנואם, טיעונים שכליים וטיעונים רגשיים.

לפניך ארבעה טיעונים. איזה מהטיעונים הוא יוצא דופן בסוגו, על פי הגדרתו של אריסטו?

(1) יש לבטל את בחינות הבגרות מכיוון שהן אינן פופולאריות

(2) אין לאכול שוקולד מכיוון שמתיקותו פוגעת בשיניים

(3) יש לזכות את הנאשם מאשמת הרצח מכיוון שהוכח שנכח בהצגה בשעת האירוע

(4) אין לעבור את המהירות המותרת בכביש זה על פי חוק

26.

מדענים העלו סברה כי ייתכן שהקשר בין האלקטרונים והפרוטונים, שנקרא קבוע המבנה היציב או אלפא, אינו קבוע וייתכן שהיה חלש יותר פי 200,000 לפני 10 מיליארד שנה. זהו ממצא אסטרונומי חדש, שמעורר ויכוח חריף, שכן אינו נכלל במסגרת המודל הסטנדרטי של הפיסיקה. הוא עשוי להצביע על התאמות שיש לערוך במודל הסטנדרטי, שהציעה תורת המיתרים – התיאוריה המודרנית "של הכול", שמנסה לאחד את כל הכוחות של הטבע.

מן הפסקה ניתן להסיק כי:

(1) תורת המיתרים גורסת כי הקשר בין אלקטרונים לפרוטונים הוא דינאמי

(2) תורת המיתרים גורסת כי הקשר בין אלקטרונים לפרוטונים הוא קבוע

(3) תורת המיתרים מציעה מודל שגוי לחלוטין לגבי הכוחות בטבע

(4) תורת המיתרים מציעה מודל המתיישב עם הממצא האסטרונומי החדש

27.

הגותו של ז'אן פול סארטר טמונה עמוק בתוך הרציונליזם. יש בו סלידה עמוקה מהגזמה, צדקנות ומדטרמיניזם של הגורל. סארטר, נבון מ"היעלמו" של אלוהים ובניגוד לתנועות אחרות אשר טענו כי אלוהים לא קיים, אך חלק מחוקי המוסר הטמונים בתורה כוחם יפה גם כעת (לא תגנוב וכיו), סארטר מטיל ספק בכולם מאחר שאי קיומו של אלוהים הוא אולי בבחינת שאלה ללא תשובה, אך אם אלוהים לא קיים, בוודאות לא קיימים חוקיו ולכן אין טוב מוחלט. הוא מטיל ספק בכל חוץ משני דברים: האדם קיים, האדם הוא חופשי. הוא דוחק באדם להיות חופשי ולבחור את חייו לפי ראות עיניו וכמו כן להבין שתוצאות מעשיו הינם תוצאות מעשיו בלבד ולא של "ישות עליונה".

איזה מהמשפטים הבאים אינו עומד בקנה אחד עם דמותו של ז'אן פול סארטר כפי שהיא מוצגת בקטע זה?

(1) סארטר אינו מאמין בטוב מוחלט

(2) סארטר מאמין כי האדם הוא חופשי

(3) סארטר פקפק בכל חוקי המוסר שקיומן נשען על קיומו של אלוהים

(4) סארטר האמין בדטרמיניזם של הגורל

28.

ויליאם הוגארת היה צייר, תחריטן וקריקטוריסט שנולד באנגליה במאה ה-17. יצירותיו מאופיינות בביקורת חברתית נוקבת ושימוש באירוניה, והיוו את הבסיס לקריקטורות הפוליטיות של ימינו. כיום, קשה לתפוס עד כמה הוגארת התרחק מן המסורת של זמנו.

מה ניתן להסיק מפסקה זו?

- (1) ויליאם הוגארת היה אמן לא קונבנציונלי לתקופתו
- (2) הוגארת נחשב כיום לצייר קריקטורות חלוץ בתחומו, משום שסגנונו משקף את המסורת החברתית של זמנו
- (3) רק לאחרונה הצליחו להבין מיצירותיו של הוגארת כי הוא יצר מסורת אמנותית חדשה
- (4) על מנת להעריך את עבודתו של הוגארת כיארת, יש להשוות אותה לאמנים בני תקופתו

29.

בעת המצור הצלבני על אנטיוכיה הופיעה משלחת מצרית במחנה הצלבני ובידה הצעה לברית משותפת. הברית כוונה כנגד האויב המשותף, הסלגיוקים. על פי ההצעה, לאחר הכנעת האויב, המצרים והצלבנים יחלקו ביניהן את השלל - סוריה וארץ ישראל. ההצעה, אשר נדחתה על הסף, נבעה מאי הבנה מצרית לגבי מהות מסע הצלב - הצלבנים נדמו למצרים כשכירי חרב של האימפריה הביזנטית. כך, בעוד הצלבנים מותשים מול חומות אנטיוכיה והמפקד הסלגיוקי מנותק ממקור כוחו בצפון, כבשו המצרים את ירושלים.

מה הבאים משתמע מן הקטע?

- (1) המצרים כבשו את ירושלים מידי הצלבנים המותשים
- (2) הסלגיוקים שלטו בסוריה ובארץ ישראל
- (3) הסלגיוקים דימו עצמם לשכירי חרב של האימפריה הביזנטית
- (4) הצלבנים היו שכירי חרב של האימפריה הביזנטית

30.

אפולוגטיקה פירושה הצדקת ההשקפות שאדם או קבוצת בני אדם דוגלים בהן, והתגוננות מפני התקפות של מתנגדים. כשהאפולוגטיקה באה לבסס את דעות המתגוננים היא נקראת "אפולוגטיקה חיובית", וכשהיא באה להוכיח את טעותם של המתנגדים היא נקראת "אפולוגטיקה שלילית".

מה מהבאים הוא דוגמה ל"אפולוגטיקה שלילית"?

- (1) סנגור: "הנאשם נכח בביתו בשעת הרצח, ולכן הוא אינו הרוצח"
- (2) קטגור: "הנאשם נכח בבית הנרצח בשעת הרצח, ולכן הוא הרוצח"
- (3) סנגור: "בניגוד לטענת התביעה, הנאשם נכח בביתו, ולכן הוא אינו הרוצח"
- (4) שופט: "אני פוסק שבהתאם לטענת התביעה, הנאשם נכח בבית הנרצח בשעת הרצח, ולכן הוא הרוצח"

31.

טענותיו העיקריות של דארווין הן כי כל אורגניזם מעמיד צאצאים יותר מאלו המסוגלים לשרוד, וכי האורגניזמים נבדלים זה מזה, והבדלים אלה מורשים לצאצאים, וכי להבדלים מורשים אלו יש השפעה על יכולתם של הצאצאים לשרוד ולהתרבות. לכן, אותם הצאצאים, המותאמים יותר לסביבה הם אלו שיעמידו עוד צאצאים וגם להם יהיו התכונות המתאימות אותם לסביבה. תהליך הברירה הטבעית הוא איטי וממושך, ובמהלכו עשויים פרטים מאוכלוסייה מסוימת להפוך למין חדש; אם קבוצות שונות באוכלוסייה חיות בבידוד גיאוגרפי, עשויה כל קבוצה להפוך למין אחר.

לפי הפסקה ניתן להסיק כי השם "ברירה טבעית" מתייחס לתהליך בו -

- (1) המינים שתואמים יותר את התנאים הסביבתיים שורדים
- (2) המינים השונים בוררים את התכונות הרצויות להם
- (3) הטבע בורר את הייעוד של כל מין
- (4) המינים השונים בוררים את הסביבה הגיאוגרפית המתאימה להם

32.

השאלה "אם עץ נופל ביער ואיש לא שומע את נפילתו, האם הוא משמיע קול?" מייצגת מחלוקת מרכזית בתחום האפיסטמולוגיה, ענף פילוסופי שעוסק בגבולות הידיעה והקשר בין תפיסה חושית לבין מציאות אובייקטיבית. לפי זרם האמפיריציזם, כל הידע על העולם מגיע מן החושים, ומה שלא נתפס בחושים הוא בחזקת לא קיים. לפי זרם הרציונליזם המציאות היא אובייקטיבית, אינה תלויה בחוויה אישית, ומתקיימת במסגרת חוקים קבועים ועקיבים. כלומר, ניתן להסיק מאוסף המאורעות הנקלטים בחושים על אמת מוחלטת שתתקיים גם בעתיד.

מה מהבאים משתמע מהאמור לעיל?

- (1) לפי האמפיריציזם, עץ שנופל ביער ואיש לא שומע את נפילתו לא ישמיע קול, ולפי הרציונליזם, הוא ישמיע קול
- (2) לפי האמפיריציזם, קיימת אמת מוחלטת, ולפי הרציונליזם, האמת תלויה בתפיסה חושית
- (3) לפי האמפיריציזם, לשאלה "אם עץ נופל ביער ואיש לא שומע את נפילתו, האם הוא משמיע קול?" אין תשובה וודאית, ולפי הרציונליזם, יש לשאלה תשובה וודאית
- (4) לפי האמפיריציזם, תפיסה חושית יוצרת את המציאות, ולפי הרציונליזם, המציאות יוצרת את התפיסה החושית

33.

פרנסיס בייקון טען כי ויכוחים פילוסופיים, ככלי לחקר האמת, הם ויכוחי סרק. כל אחד מהצדדים לויכוח, טען בייקון, מפרש את העולם באמצעות דעותיו, ולכן הוא מבין מה שדעותיו מלמדות אותו, וכתוצאה מכך העובדות שהוא מציג תמיד תואמות את הדעות שלו, בין אם העובדות נכונות ובין אם לא. "אנשים רואים מה שנח להם, ונח להם לראות שהם צודקים. באופן זה, דעתו של אדם גורמת לשיפוט מוקדם ולתוצאה ידועה מראש."

מדוע בייקון טען כי ויכוחים פילוסופיים ככלי לחקר האמת הם ויכוחי סרק?

- (1) מכיוון שהאמת ידועה מראש ואין בויכוחים צורך
- (2) מכיוון שאין אמת אחת שהיא נכונה תמיד
- (3) מכיוון שכל צד בויכוח עסוק בניסיון לשכנע את הצד השני בצדקת עמדתו, במקום לנסות להגיע לאמת
- (4) מכיוון שכדי לחקור את האמת יש לפרש את העולם על פי הדעות של הצדדים לויכוח

34. "פתיחות הדעת של האמריקאים, שלעתים נזקפת לזכותם, היא הביטוי לחוסר הצורה שלהם. הדבר חל גם על האינדיבידואליזם שלהם. האמריקאים הם ההזמה המושלמת לאקסיומה הקרטזית 'אני חושב, לכן אני קיים'. האמריקאים אינם חושבים, אך הם קיימים. הידעתי האמריקאית חסרה צורה ולכן היא גמישה ופתוחה לכל סוג של סטנדרטיזציה". (יוליוס אבולה)

מה המסר אותו ניסה הפילוסוף יוליוס אבולה להעביר בדבריו?

- (1) האמריקאים הם בעלי אישיות רדודה אולם יש לזקוף זאת לזכותם
- (2) פתיחות הדעת של האמריקאים נובעת מהיותם איכותיים
- (3) חוסר הדעת האמריקאית עוצבה על ידי אינדיבידואליותם
- (4) פתיחות הדעת האמריקאית לא צריכה להיזקף לזכותם, אלא לחובתם

35. "רשימות הקורס כללו פרט אחד שנעלם ממני בקריאה ראשונה, לאמור, שהאבץ הרך והעדיון, הכנוע כל-כך בפני כל חומצה עד שזו בולעת אותו בנגיסה אחת, משנה את טעמו לחלוטין כשהוא במצב נקי: אז הוא עומד קשה-עורף בפני ההתקפה. אפשר היה להסיק מכך שתי מסקנות פילוסופיות מנוגדות: שבחו של הטוהר, המגן כשריון מפני הרע; ושבחו של הזיהום, המביא לידי שינויים, ובמילים אחרות - מחולל חיים. דחיתי מעלי את הראשונה, המבחילה במוסריותה, והשתהיתי להרהר בשנייה, שהייתה יותר לרוחי. כדי שישתובב הגלגל, כדי שיחיו החיים, יש צורך בזיהומים וזיהומי-זיהומים." (פרימו לוי)

מה מהבאים אינו משתמע מן הטקסט?

- (1) אבץ טהור עמיד בפני חומצה
- (2) בתחום הפילוסופיה ניתן להגיע לעיתים לשתי מסקנות מתבקשות המנוגדות זו לזו
- (3) רק ללא חיידקים וזיהומים – יכולים להתקיים חיים על פני כדור הארץ
- (4) הטוהר הוא מאוס; הזיהום מאפשר שינויים הנדרשים לקיום החיים

36. "יש, אֲשֶׁר בְּנֵי הָאָדָם מְאֻלָּמִים וְחַיִּים תְּמִיד רַק בְּהַרְהוּרֵי לֵבָם וְהֵם רְחוּקִים תְּמִיד מְטַחְוֵי קִשְׁת מִכָּל דָּבָר מְעֻשָׂה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה, תְּהִי בָהֶם פְּתָלִים וְדֵאִיזוֹ דְחִיפָה פְּנִימִית נִסְתָּרָה וְנִשְׁגָּבָה מְבִינָת אָנוּשׁ וְהֵנָּה מְלֵא יְמֵלָאוּ בִּידֵיהֶם אֶת מְזֻמַּת לֵבָם בְּשִׁקִּידָה נְמַרְצָה מְלֵא, אֲשֶׁר מִימֵיהֶם גַּם פְּלֵל מְלֵא פְּלֵלוּ, כִּי מְסֻגְלִים הֵם לְאֲשֶׁר כְּעֵמֶת". (שארל בודלר)

איזה מהקטעים הבאים הוא הקרוב ביותר במשמעותו לקטע?

- (1) יש בני אדם שחיים תוך הרהורים וחלומות בהקיץ, ויש שפועלים בשקידה להשגת מטרותיהם
- (2) יש בני אדם אשר מעבירים חיים בחלומות, נטולים ממעשים, עד אשר מתעורר בהם דחף פנימי למלא את משאלות ליבם
- (3) גם אדם שמעביר חיים נטולים ממעשים ומלאים בחלומות יכול להפוך לאיש ביצוע ולמלא את ייעודו ורצונותיו אם יתפלל ויאמין
- (4) אדם אשר במשך רוב חייו לא היה איש מעשה, ולבו זומם מזימות, יכול לממש מזימות אלו בעזרת בינתו האנושית

37

כיצד להגדיר זיכרון? איפה ניתן למקם אותו? אמנם ברור שהוא קשור למבנה תפוח, דמוי סוסון-ים, בחדר הצדי של המוח, המכונה "היפוקמפוס", אשר קשור לפעילות "המערכת הלימבית" במוח, אלא שמבנה זה מצוי גם במוחם של בעלי חיים. מכאן שזיכרון זה איננו זיכרון, אלא דבר מה בדומה לאינסטינקט; מעין חוש טבעי מולד - רפלקס, שאינו נרכש על-ידי לימוד, אלא מופעל לפי גירויים סביבתיים כגון עצימת העין או רתיעה בעת סכנה קרבה ואינו משוכלל כזיכרון.

על פי פסקה זו ניתן להסיק כי הכותב סבור ש-

- (1) לבעלי חיים אין אינסטינקטים
- (2) מוחם של בעלי חיים נחות מזה של בני אדם
- (3) אינסטינקט היא תכונה נרכשת
- (4) זיכרון הוא סוג של רפלקס

38

האנתרופולוג (חוקר תרבויות אנושיות) ק. לוי-שטראוס קרא לעולם המערבי לזנוח את אופן ההכשרה של "ציוויליזציית התעשייה", בה אלפי אנשים עמלים יחד על ייצור מוצר אחד, כל אדם בתפקיד שונה. במקומה הוא קרא לאימוץ דרך הכשרתם של הציידים האינדיאנים המייצגים לדידו את "ציוויליזציית המידע". על הצייד להכיר את סביבתו על בוריה, להגיע לעבודתו עם מגוון רחב של כלי עבודה, ולבחור בכלי המתאים לבעיה שבה הוא נתקל. אדם כזה שונה מאדם מערבי שהכשרתו הובילה אותו לדעת "הרבה על כלום".

לפי לוי-שטראוס, כיצד הכשרתו של האדם המערבי הובילה אותו לדעת "הרבה על כלום"?

- (1) האדם המערבי אינו נדרש להכיר את סביבתו, ולפיכך הוא סובל מתלות מוחלטת בעזרים תעשייתיים
- (2) לפי הגישה המערבית מוטב להתמחות בנושא אחד בלבד, כך שהידע של האדם מצטמצם לכדי תחום צר ומוגבל
- (3) ההכשרה בעולם המערבי מבוססת על תכנים תעשייתיים ותכנים כאלו אינם דורשים ידע רב
- (4) בסביבתו של האדם המערבי יש הרבה יותר סוגי בעיות מאשר בסביבתו של הצייד האינדיאני, ולפיכך קשה יותר להתמחות בכל סוגי הבעיות

39

במהלך וויכוח על איכות תפקודו של אברסון כראש-עיר, אמר אחד ממתנגדיו: "הדבקות שבה יו"ר המפלגה מגנה על אברסון ומצדיקה את שגיאותיו רק משום שהיה עוזרה האישי במשך שנים, מזכירה לי את אמירתו של הסופר והעיתונאי האמריקני ה.ל. מנקן לפיה אדם אידיאליסט הוא מי שכאשר הוא מבחין שוורדים מריחים טוב יותר מכרום, מסיק מכך שגם ניתן להכין מהם מרק טוב יותר."

מה ניתן להסיק מדברים אלה על דעותיו של הדובר?

- (1) אנשים שהחלו את דרכם כעוזרים אישיים לא ראויים לעמוד בראשות עיר
- (2) יו"ר המפלגה נכשלת בתפקודה במפלגה כשם שאברסון נכשל בתפקודו בעיר
- (3) אברסון תפקד היטב כעוזר אישי, אך לא מתפקד טוב כראש-עיר
- (4) לולא יו"ר המפלגה הייתה מצדיקה את אברסון הוא היה מודח מתפקידו

40.

"הרמב"ם הוא דטרמיניסט לגבי המציאות הטבעית כולה, לגבי העובדות המוחשיות המתרחשות בעולם, משום שהחוקיות הטבעה בהן – הסיבתיות – היא-היא רצונו של בוראה ומקיימה, ובמציאות זו נכלל גם גורלו של האדם מבחינת קיומו האובייקטיבי כפרט במכלול הטבע. אולם הרמב"ם הוא אינדטרמיניסט קיצון לגבי היסודות הקיומיים הסובייקטיביים של האדם – הכרעותיו הרצוניות." (ישעיהו ליבוביץ').

על פי פרופסור ליבוביץ', מהי השקפת עולמו של הרמב"ם?

- (1) יסודותיו הסובייקטיביים של האדם מונעים על ידי האל
- (2) גורלו של האדם תלוי בו וביסודותיו הקיומיים הסובייקטיביים ולא ברצון האל הבורא
- (3) לכל דבר במציאות הטבעית יש סיבה, מלבד רצונותיו של האדם
- (4) לכל דבר במציאות יש סיבה, מלבד רצונו של האל

תשובות

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	שאלה
2	1	3	1	3	3	3	1	4	1	תשובה

20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	שאלה
2	1	1	2	2	4	3	4	2	3	תשובה

30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	שאלה
3	2	1	4	2	1	1	3	2	2	תשובה

40	39	38	37	36	35	34	33	32	31	שאלה
3	3	2	2	2	3	4	3	1	1	תשובה